

คู่มือปฏิบัติงาน

งานครูที่ปรึกษาและการแนะแนว
ฝ่ายกิจการนักเรียน นักศึกษา

วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสตูล
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	๒
1. บทนำและวัตถุประสงค์.....	1
2. บทบาทหน้าที่ของงานครูที่ปรึกษาและการแนะแนว	2
3. การปฏิบัติงานครูที่ปรึกษา (ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา 5 ขั้นตอน)	2
4. แนวทางการปฏิบัติงานแนะแนว (การแนะแนว 3 ด้าน)	4
5. ปฏิทินการปฏิบัติงานรายภาคเรียน	5
6. ภาคผนวก ตัวอย่างแบบฟอร์มที่จำเป็น	6

1. บทนำและวัตถุประสงค์

ความเป็นมาและความสำคัญ

การจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ มีเป้าหมายสำคัญในการผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว นักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษาจึงต้องเผชิญกับสถานะแรงกดดันทั้งในด้านการเรียน การปรับตัวเข้าสู่สังคมเพื่อนใหม่ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ ตลอดจนการวางแผนอนาคตเพื่อเข้าสู่โลกอาชีพ

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว "งานครูที่ปรึกษาและการแนะแนว" จึงทำหน้าที่เป็นเสมือนหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในสถานศึกษา เป็นกลไกเชิงรุกที่จะช่วยส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียนผ่านกระบวนการที่จำเพาะ เจาะจง และต่อเนื่อง หากระบบงานครูที่ปรึกษาขาดความเข้มแข็ง ขาดข้อมูลที่เป็นระบบ หรือขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาเล็กน้อยของผู้เรียน เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาการเงิน หรือการปรับตัว อาจลุกลามจนกลายเป็นการออกกลางคัน (Drop-out) พฤติกรรมเสี่ยง หรือปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อตัวผู้เรียน ครอบครัว และคุณภาพโดยรวมของสถานศึกษา

ดังนั้น การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเล่มนี้ จึงเป็นเครื่องมือเชิงระบบที่ช่วยหลอมรวมทิศทาง วิธีการ และเกณฑ์มาตรฐานในการทำงานร่วมกันระหว่างครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนอาชีวศึกษาทุกคนจะได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเติบโตได้อย่างสมบูรณ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูที่ปรึกษามีระบบและขั้นตอนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่ชัดเจน
2. เพื่อลดอัตราการออกกลางคัน (Drop-out) ของผู้เรียน
3. เพื่อส่งเสริมความสามารถ ทักษะชีวิต และการวางแผนอาชีพของผู้เรียน

2. บทบาทหน้าที่ของงานครูที่ปรึกษาและการแนะแนว

2.1 บทบาทครูที่ปรึกษา

- 2.1.1 ทำหน้าที่เป็นเสมือน "พ่อแม่คนที่สอง" ในสถานศึกษา
- 2.1.2 ดูแลความประพฤติ การเรียน และความเรียบร้อยทั่วไปของนักเรียน นักศึกษาในกลุ่มที่รับผิดชอบ
- 2.1.3 จัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และแจ้งข้อมูลข่าวสาร
- 2.1.4 ประสานงานระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน

2.2 บทบาทครูแนะแนว

- 2.2.1 ให้คำปรึกษาเชิงลึกด้านจิตวิทยา การปรับตัว และปัญหาส่วนตัว
- 2.2.2 จัดหาและให้บริการข้อมูลด้านทุนการศึกษา โอกาสในการศึกษาต่อ และตำแหน่งงานว่าง
- 2.2.3 สนับสนุนเครื่องมือ เอกสาร และระบบข้อมูลให้แก่ครูที่ปรึกษา
- 2.2.4 รับเคสส่งต่อ (Referral) ที่มีความยากหรือซับซ้อนจากครูที่ปรึกษา

3. การปฏิบัติงานครูที่ปรึกษาและการแนะแนว (5 ขั้นตอน)

■ ขั้นตอนที่ 1 การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล (สัปดาห์ที่ 1 - 4 ของภาคเรียน)

ครูที่ปรึกษาจัดทำระเบียบสะสม (รบ.1) ให้นักเรียนกรอกข้อมูล และทำการเยี่ยมบ้าน (Home Visit) 100% เพื่อสังเกตสภาพความเป็นอยู่ ครอบครัว และสภาพแวดล้อมที่แท้จริง

■ ขั้นตอนที่ 2 การคัดกรองผู้เรียน (สัปดาห์ที่ 5 - 6 ของภาคเรียน)

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม

- กลุ่มปกติ ส่งเสริมตามปกติ
- กลุ่มเสี่ยง มีแนวโน้มปัญหา (เกรด < 2.00, ขาดเรียนบ่อย)
- กลุ่มมีปัญหา เผชิญปัญหาวิกฤต (ค่างค่าเทอม, พฤติกรรมเสี่ยง)
- กลุ่มพิเศษ มีความสามารถพิเศษ หรือพิการเรียนร่วม

■ ขั้นตอนที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน (ตลอดปีการศึกษา)

จัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อสร้างทักษะชีวิต (Life Skills) อบรมคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาความสัมพันธ์

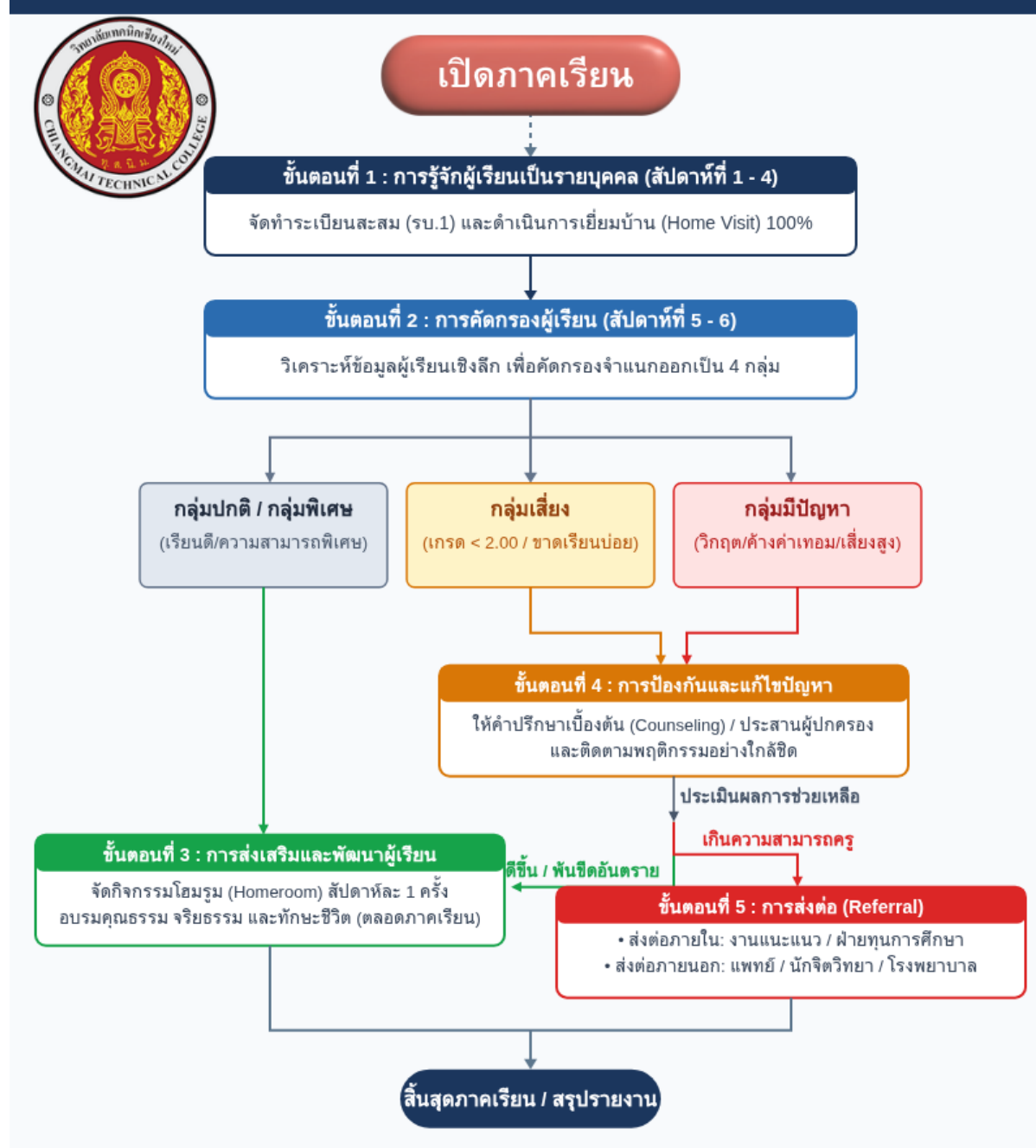
■ ขั้นตอนที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญา (เมื่อพบเหตุเสี่ยง)

ทำคำปรึกษาเบื้องต้น (Counseling) พูดคุยหาทางออกร่วมกับผู้เรียน ติดตามพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด และประสานงานผู้ปกครอง

■ ขั้นตอนที่ 5 การส่งต่อ (Referral) (เมื่อเกินความสามารถ)

- ส่งต่อภายใน ส่งต่อให้งานแนะแนว/ครูแนะแนว ด้านจิตวิทยา ทุนการศึกษา
- ส่งต่อภายนอก ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ แพทย์ นักจิตวิทยา โรงพยาบาล (กรณีรุนแรง)

FLOWCHART ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา (5 ขั้นตอน)

4. แนวทางการปฏิบัติงานแนะแนว (การแนะแนว 3 ด้าน)

1. การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) ช่วยให้ผู้เรียนวางแผนการเรียน การเลือกสาขาวิชา การเรียนระบบทวิภาคี (DVT) และการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
2. การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงาน อัตราค่าจ้าง การเตรียมตัวฝึกงานในสถานประกอบการ การเขียนเรซูเม่ (Resume) และเทคนิคการสัมภาษณ์งาน
3. การแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Guidance) ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง ปรับตัวเข้ากับเพื่อนและสังคมอาชีวศึกษา ควบคุมอารมณ์ และมีทักษะในการแก้ปัญหาชีวิต

ภารกิจหลัก "การแนะแนว 3 ด้าน" เพื่อความสำเร็จของผู้เรียน

งานครูที่ปรึกษาและการแนะแนว • สถานศึกษาอาชีวศึกษา

1. การแนะแนวการศึกษา Educational Guidance

- วางแผนการเรียนอย่างมีระบบ
แนะนำเทคนิคและการจัดตารางเรียน
- การเลือกสาขาวิชา
ให้ตรงกับความถนัดและสอดคล้องอนาคต
- การเรียนระบบทวิภาคี (DVT)
ประสานงานเรียนอย่างเข้มข้นในธุรกิจ
- เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
แนะแนวทางสู่ปริญญาตรีและสายวิชาชีพ

2. การแนะแนวอาชีพ Vocational Guidance

- ข้อมูลตลาดแรงงาน & อัตราจ้าง
อัปเดตเทรนด์อาชีพและรายได้ที่คุ้มค่า
- การเตรียมตัวฝึกงาน
คัดเลือกและปรับตัวในสถานประกอบการ
- การเขียนเรซูเม่ (Resume)
เทคนิคสร้างโปรไฟล์ให้โดดเด่นโดนใจผู้ซื้อ
- เทคนิคการสัมภาษณ์งาน
สร้างความมั่นใจ ตอบคำถามอย่างมืออาชีพ

3. แนะแนวส่วนตัวและสังคม Personal & Social Guidance

- ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง
ค้นพบจุดแข็ง คุณค่า และเป้าหมายชีวิต
- การปรับตัวเข้ากับสังคม
การอยู่ร่วมกับเพื่อนและสังคมอาชีวศึกษา
- การควบคุมอารมณ์
รับมือความเครียด ความกดดันอย่างสร้างสรรค์
- ทักษะในการแก้ปัญหาชีวิต
สร้างภูมิคุ้มกันทางจิต ตัดสินใจอย่างชาญฉลาด

"เป้าหมายสูงสุด: มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนอาชีวศึกษามีพัฒนาการรอบด้าน เรียนอย่างมีความสุข สำเร็จการศึกษามีคุณภาพ และพร้อมเติบโตในสังคมโลกอาชีพ"

5. ปฏิทินการปฏิบัติงาน (รายภาคเรียน)

ช่วงเวลา	กิจกรรมของครูที่ปรึกษา	กิจกรรมของงานแนะแนว
ก่อนเปิดภาคเรียน	- รับบัญชีรายชื่อนักเรียน นักศึกษา - จัดตั้งกลุ่มไลน์/ช่องทางติดต่อผู้ปกครอง	- จัดปฐมนิเทศนักเรียน นักศึกษาใหม่ - เตรียมแบบฟอร์มและระเบียบสะสม
เดือนที่ 1 (เปิดเทอม)	- จัดกิจกรรมโฮมรูมสัปดาห์แรก - ให้นักเรียนกรอกข้อมูล รบ.1	- จัดนิทรรศการแนะนำบริการแนะแนว - รวบรวมข้อมูลทุนการศึกษาประจำปี
เดือนที่ 2	- ดำเนินกิจกรรมเยี่ยมบ้าน 100% - ทำการคัดกรองผู้เรียน 4 กลุ่ม	- ประสานงานทุนการศึกษา (กยศ. / ทุนยากจน) - รับเคสส่งต่อรอบแรกจากครูที่ปรึกษา
เดือนที่ 3 (กลางภาค)	- ติดตามนักเรียนที่ขาดเรียน/ผลการเรียนวิกฤต - ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน	- จัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ / เชิญสถานประกอบการ - ให้คำปรึกษาเชิงลึกเป็นรายบุคคล
เดือนที่ 4 (ปลายภาค)	- ตรวจสอบเวลาเรียนเพื่อสิทธิ์ในการสอบ - สรุปรายงานการดำเนินงานส่งงานแนะแนว	- ประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือฯ ภาพรวม - จัดกิจกรรมปัจฉิมนิเทศ (ผู้สำเร็จการศึกษา)

ภาคผนวก

- 1.แบบฟอร์มแนบแนวที่ 01 (ระเบียนสะสม - รบ.1) ข้อมูลส่วนตัว ครอบครัว สุขภาพ ผลการเรียน
- 2.แบบฟอร์มแนบแนวที่ 02 (แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน) แผนที่บ้าน ภาพถ่าย และข้อสรุปการสังเกต
- 3.แบบฟอร์มแนบแนวที่ 03 (แบบคัดกรองนักเรียน นักศึกษา) เกณฑ์การจัดกลุ่ม ปกติ/เสี่ยง/มีปัญหา
- 4.แบบฟอร์มแนบแนวที่ 04 (แบบบันทึกการโฮมรูม) บันทึกการมาเรียน หัวข้อที่อบรม และการแจ้งข่าวสาร
- 5.แบบฟอร์มแนบแนวที่ 05 (ใบส่งต่อนักเรียน นักศึกษา) เอกสารส่งตัวจากครูที่ปรึกษามายังงานแนบแนว